

INDUSTRIA 1

NIEUWSBULLETIN

nr. 1 | april 2010

Inhoud: 41 Industriamonument 42 Industria Nieuws 48 Literatuur 48 Colofon

De oude steenovens van Klein-Hitland voorafgaand aan de restauratie.

Foto Maarten de Graad

Industriamonument: de steenovens van Klein-Hitland

Marcel Overbeek - Met het aansteken van een geïmproviseerd vuur heeft (inmiddels ex-)minister Ronald Plasterk op 5 november het officiële startsein gegeven voor de restauratie van de oude steenovens in de buurtschap Klein-Hitland, bij Nieuwerkerk aan den IJssel. De steenovens van Klein-Hitland vormen de laatste herinnering aan de rijke baksteenindustrie in het gebied van de Hollandsche IJssel.

In deze streek werden de bekende gele IJsselsteentjes vervaardigd, een steensoort die in heel Nederland werd toegepast. Ooit stonden er wel 33 steenovens aan de Hollandsche IJssel. De vier steenovens van Klein-Hitland werden gebouwd in de 19de eeuw en waren tot in de jaren zestig nog in gebruik. Inmiddels is het steenovencomplex op de Rijksmonumentenlijst geplaatst. Bijzonder aan het complex is, behalve de zeldzaamheidsfactor, de groepering van vier grote, taps toelopende rechthoekige ovens naast elkaar. Een van de ovens werd al tien jaar geleden gerestaureerd, waarbij ook de houten turfchuren werden gereconstrueerd. Turf werd vroeger gebruikt voor het aansteken van de ovens. Voor het noodzakelijke herstel van de drie andere ovens is onlangs een subsidie van € 350.000 beschik-

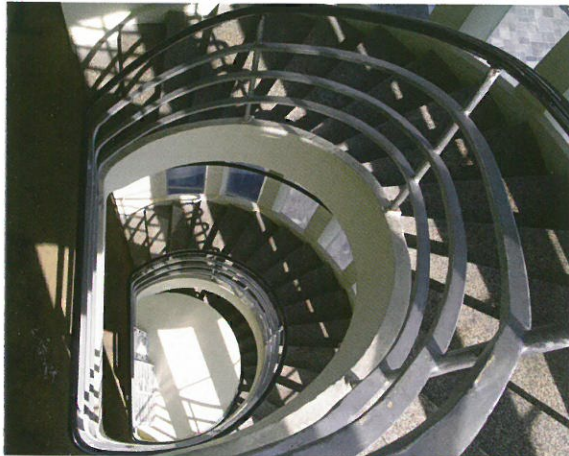
baar gesteld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Een aanvullende bijdrage is afkomstig van de Stuurgroep Hollandsche IJssel en de gemeente Nieuwerkerk aan den IJssel. De restauratie wordt uitgevoerd door Heijmans Restauratiewerken, naar een ontwerp van architectenbureau Verlaan & Bouwstra BV. Het herstel van dit unieke industriële monument zal naar verwachting eind dit jaar afgerond zijn. Over de toekomstige bestemming van het steenovencomplex worden nog plannen ontwikkeld. Zo wordt er gedacht aan een openluchttheater, een wijnproeverij en een opleidingscentrum voor oude ambachten. Volgens de visie van de gemeente moet het complex in ieder geval een historisch en recreatief speerpunt vormen langs de Hollandsche IJssel.

Afsluitdijk geen rijksmonument

Oud-minister Ronald Plasterk van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft eind vorig jaar een negatief advies gegeven over de aanwijzing van de Afsluitdijk als rijksmonument. Een verzoek tot aanwijzing was in 2008 ingediend door de Stichting Afsluitdijk. De minister is tot zijn besluit gekomen na een consultatieronde langs betrokken partijen, waaronder de gemeenten Wunseradiel en Wieringen, op welk grondgebied de Afsluitdijk ligt. De provincies Friesland en Noord-Holland hebben geen standpunt ingenomen over een monumentenstatus van de Afsluitdijk.

Aanwijzing als rijksmonument zou volgens de betrokken gemeenten toekomstige nieuwe ontwikkelingen op of rondom de Afsluitdijk kunnen belemmeren. De Raad voor Cultuur heeft echter een positief advies gegeven voor aanwijzing van de dijk als rijksmonument. Sinds enkele jaren worden toekomstige scenario's ontwikkeld voor bijvoorbeeld de bouw van windmolenparken op de dijk, en zelfs zijn er woningbouwplannen. Meer concreet zijn recente ideeën om de Afsluitdijk te verhogen.

De Stichting Afsluitdijk is in het leven geroepen omdat zij dit soort plannen ziet als een bedreiging voor het ongeschonden karakter van de Afsluitdijk, die wereldwijd wordt beschouwd als een uniek waterbouwkundig monument. Naast de dijk zelf is er een aantal bijzondere cultuurhistorische bouwwerken die met de dijk zijn verbonden: de sluiscomplexen, ontworpen door ir. Dirk Roosenburg, het Monument midden op de dijk, ontworpen door architect Dudok en de bunkercomplexen van de Stelling Kornwerderzand, gebouwd in 1937.

Foto's links: Het trappenhuis van het monument.

De Afsluitdijk richting Noord-Holland, vanaf het monument van Dudok, midden op de dijk.
Foto's Marjo Huijsmans

Laatste Zwolse draaibrug gerestaureerd

Zwolle Op maandag 19 november 2009 werd de gerestaureerde Schoenkuipenbrug in Zwolle officieel geopend door wethouder J.Cnossen van Monumentenzorg. De Schoenkuipenbrug is de laatst overgebleven draaibrug in de Zwolse binnenstad. De brug werd in 1909 gebouwd naar een ontwerp van stadarchitect L. Krook.

De stalen constructie werd geleverd door de lokale ijzergieterij van de firma Wispelwey. Op de natuurstenen balustrades van de brug werden vier fraaie gaslantaarns geplaatst, eveneens een product van Wispelwey. Helaas zijn deze in een onbewaakt moment ergens in de vijftiger jaren van de vorige eeuw verdwenen en vervangen door twee moderne lichtmasten naast de brug.

Toen de draaibrug vorig jaar werd gerestaureerd in opdracht van de gemeente, deed de Werkgroep Zwols Industrieel Erfgoed de suggestie

om ook de vier verdwenen lantaarns weer op de brug terug te brengen. Na lang zoekwerk werd een geschikte gieterij gevonden in Frankrijk, die de vier lantaarns als replica's maakte, precies naar het model van de originelen. Van het origineel was nog een tekening aanwezig, en in combinatie met een oude Ansichtkaart van de brug uit 1910 was dit voldoende om een getrouwe replica te vervaardigen. Met het aandraaien van de laatste schroefbouten door wethouder Cnossen en Marcel Overbeek van de Werkgroep Zwols Industrieel Erfgoed werden ze officieel in gebruik gesteld.

Vanwege de veiligheid zijn de lantaarns voorzien van een elektrisch armatuur, en zijn de lichtkappen voorzien van kunststof glas dat niet van echt is te onderscheiden. Met het terugbrengen van de vier lantaarns is de Schoenkuipenbrug weer compleet.

Schoenkuipenbrug
Foto M. Overbeek

Industria Nieuws

Enschede, Markt. Villa Van Heek, nu restaurant.
Foto Marcel Overbeek

Overijssel

Villa Van Heek wordt restaurant

Enschede Van het Enschedese textielverleden is in de loop der jaren veel verdwenen. Vooral de imposante fabriekscomplexen die de Enschedese skyline domineerden, werden massaal gesloopt. Wel is een groot aantal fabrikantenvilla's overgebleven, die met hun monumentale uitstraling een schril contrast vormden met de sobere arbeiderswoningen voor de textielarbeiders.

Een van deze villa's, van de bekende fabrikantenfamilie Van Heek in het centrum van de stad aan de Oude Markt wordt nu gerestaureerd. De in eclectische stijl opgetrokken villa is gebouwd in 1870. In de jaren vijftig van de vorige eeuw werd het pand als openbare bibliotheek in gebruik genomen, later kreeg het een functie als kantoor en cursusruimte. Met de nu begonnen restauratie wordt de villa teruggebracht in de oorspronkelijke staat, waarbij de oude pleisterlaag wordt hersteld, evenals het achterliggende muurwerk.

In de loop der jaren is de constructie van de villa er slechter op geworden, reden voor de aannemer om een nieuwe roestvrijstalen wapening in de muren van het pand aan te brengen. Ook de uit Bentheimer zandsteen opgetrokken plint wordt hersteld. Het interieur is voor een deel nog in de originele staat, met de marmeren vloeren, de houten bordesstrap, de stucplafonds en de parketvloeren. De villa Van Heek, een gemeentelijk monument, zal na afronding van de restauratie een nieuwe bestemming krijgen als restaurant. Het restauratieplan is van de hand van architect De Witte Van der Heijden.

Ede, Concordiacomplex.
Foto Marcel Overbeek

Gelderland

Stellingmolen Concordia krijgt de hoogte

Ede Langzaam maar zeker krijgt het industrieel erfgoed van de maalderij Concordia aan de Telefoonweg in Ede weer de uitstraling van 1937 en 1955. Beide jaren zijn belangrijke ijkpunten in de ontwikkeling van een eenvoudig graanbedrijf, met korenmolens en molenaarswoning, naar een complete mengvoederindustrie met silo's, laadperron, bulkwagenstraat en pakhuizen.

De verschillende ontwikkelingsfasen blijven zichtbaar na de afronding van de restauratie. De uit 1865 daterende molen, die in 1962 werd ontakeld tot romp, is dankzij de inspanningen van de Stichting Vrienden van de Gelderse Molen en de gemeente Ede vorig jaar weer in oude luister hersteld en opnieuw in bedrijf genomen. De windvang wordt gegarandeerd door de sloop van een ontsierende moderne graansilo uit 1963 en een ophoging van de stenen molenonderbouw met circa vijf meter. Door deze verhoging is de molen de hoogbouw in de naaste omgeving de baas. Ook het omringende molenerf is opgeknapt. De in de omgeving geplande woningbouw houdt rekening met de kwetsbare molenbuitoep. De appartementengebouwen mogen niet hoger worden dan vier verdiepingen. De 26 laagbouwhuizen die op het oorspronkelijke Concordiaterrein zullen verrijzen, moeten een kleinschalige overgang tot stand brengen naar de dorpsbebouwing aan de Telefoonweg.

De stellingmolen Concordia staat op de plaats van een afgebrante standaardmolen, waarvan de oudste vermeldingen dateren uit de 17de eeuw. Meijuffrouw Veldhuizen gaf opdracht tot de bouw van de huidige molen in 1865. In 1868 werd de familie Van de Craats eigenaar. Tot het jaar 2000, toen het complex werd verkocht aan de gemeente Ede. Molenaars-

Het oude postkantoor van Doetinchem heeft een aantal mooie details. Foto's Marcel Overbeek

Doetinchem, detail postkantoor.

Stadsmuseum

geslacht Van de Craats heeft het maalderijcomplex in de loop der jaren diverse malen uitgebreid. Het molenensemble bestaat uit een molenombouw (graanpakhuis annex maalderij, silotoren, kantoren en laadperron), een hallenhuisboerderij (o.s. molenaarswoning) met aangebouwd bakhuis, de moestuin, een schuur en een oude maalschuur die in 1911 werd gebouwd als wagenbergplaats.

Van belang is ook de in klinkerbestrating uitgevoerde aanvoerweg tussen de molenaarswoning en de inrijpoort van de molen. De molen was al rijksmonument, het ensemble er omheen werd dit later ook. Zeven jaar geleden dreigde sloop voor de molenombouw en de schuur achter de molenaarswoning. De provincie Gelderland stak een spaak in het wiel. De provincie maakte zich sterk voor 'behoud in ontwikkeling', en kreeg daarbij steun van de Stichting Industrieel Erfgoed Gelderland-Flevoland (SIEGF), die voor het complete ensemble rijksbescherming aanvroeg.

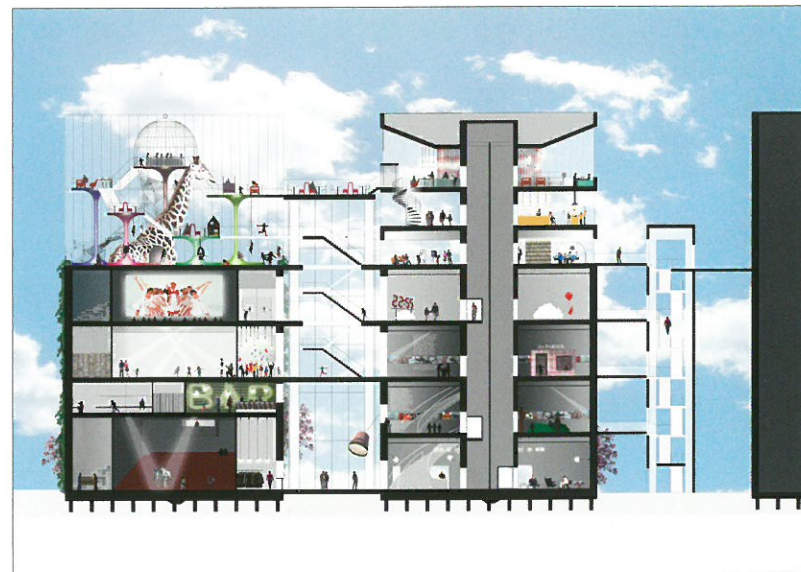
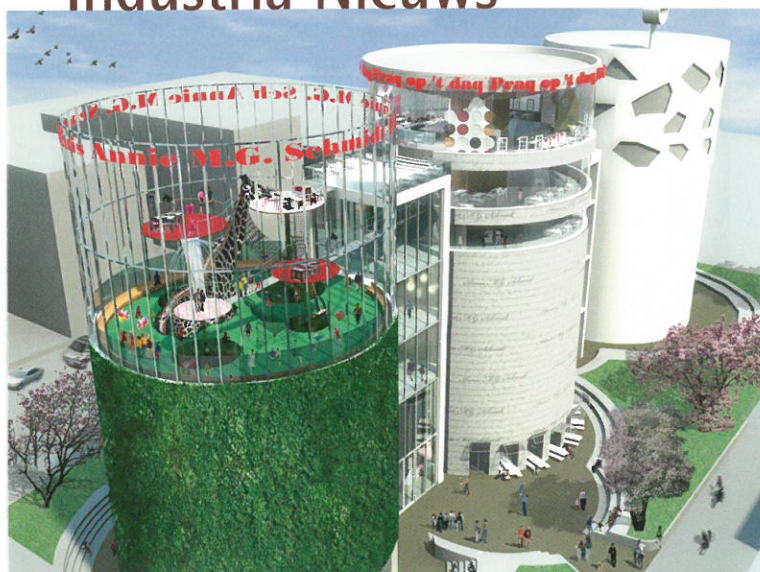
Die status werd in 2003 goeddeels verleend. Op het erf verdwijnen alleen een halfopen loods en de weinig uitstraling bezittende latere uitbreiding van de schuur. De molenombouw beleeft een renaissance. Ze is ontdaan van de ontsierende, alles wegdrukkende silo uit 1963, waardoor de molen weer uit alle windrichtingen zichtbaar is. Het maalderijgebouw krijgt, net als de boerderij, een kantoorbestemming. In het achterste deel van de boerderij komt een dierenartspraktijk. Rijksoverheid, provincie en gemeente Ede hebben elk voor tonnen in de buidel getast om de renaissance van het Concordiacomplex te verwezenlijken.

Doetinchem Tot de mooiste voorbeelden van Amsterdamse Schoolarchitectuur in de Gelderse Achterhoek behoort het voormalige postkantoor aan de Burgemeester van Nispenstraat in Doetinchem. Het gebouw werd in 1920 gebouwd naar ontwerp van Joseph Crouwel (1885-1962) die werkte op de bureaus van De Bazel en Berlage. Het L-vormige gebouw is opgetrokken in Brabantse klinkersteen. Op de hoek is een opvallend accent aangebracht door de bouw van een toren met trappenhuis. Het pand is voorzien van vele fraaie details, waaronder naast de ingang de monumentale beeldhouwde wapenstein met Hollandse leeuw, vervaardigd door beeldhouwer Willem Brouwer.

In 1975 werd het postkantoor buiten bedrijf gesteld. Daarna was er een aantal jaren de Gemeentelijke Sociale Dienst in gehuisvest. Na het vertrek van deze dienst heeft het gebouw jaren leeggestaan en is sindsdien verpauperd. Diverse pogingen om het rijksmonument een nieuwe, passende bestemming te geven zijn de laatste jaren ondernomen maar even zo vaak ook mislukt. In 2009 is echter een nieuw plan ontwikkeld, dat door de gemeente Doetinchem is goedgekeurd.

Het voormalige postkantoor met directeurswoning zal een bestemming krijgen als huisvesting voor het Stadsmuseum en het sociaal eetcafé 'Het Borghuis'. In het kader van de crisisbestrijding heeft de provincie Gelderland 1,5 miljoen euro subsidie gegeven als bijdrage in het herstel van het oude postkantoor. Naast het museum en het eetcafé krijgt het gebouw een multifunctionele ruimte, die kan worden gehuurd, bijvoorbeeld door instellingen als de Lionsclub en Graafschap TV, die al belangstelling hebben getoond.

Industria Nieuws

Beeld: Arons en Gelauff Architecten, opdrachtgevers: AM / De Alliantie i.s.m. stichting Annie M.G. Huis en restaurant Praag.

Noord-Holland

Annie M.G. Schmidt-museum

Amsterdam: Op het Zeeburgereiland ten oosten van Amsterdam staat de voormalige gemeentelijke rioolwaterzuivering. Opvallende elementen in dit complex zijn de twee grote betonnen silo's, waarin vroeger afvalwater werd opgeslagen. Het complex is al geruime tijd buiten bedrijf en sinds kort worden plannen ontwikkeld om er het Annie M.G. Schmidt-museum in onder te brengen. Hiervoor is door de gemeente Amsterdam een prijsvraag uitgeschreven.

Uit de dertig inzendingen is het plan van Architectenbureau Arons en Gelauff als winnend ontwerp tevoorschijn gekomen. In de silo's komen verdiepingen, waar onder meer een theater, een speeltuin, een bios-

coopzaal en een tentoonstellingsruimte worden ondergebracht. Op het dak van een van de silo's komt een grote speeltuin met een hek, waarin elementen die verwijzen naar het populaire boek 'Pluk van de Petteflet'. In het museumdeel zal de collectie, bestaande uit de nalatenschap van Annie M.G. Schmidt worden ondergebracht in een vaste opstelling. De collectie wordt nu beheerd door de zoon van Annie M.G. Schmidt, Flip van Duijn.

Het ligt in de bedoeling het museum in 2012 te openen, mogelijk zal een deel al worden opengesteld in 2011, ter gelegenheid van de 100ste geboortedag van de beroemde kinderboekenschrijfster.

Zuid-Holland

Zwarte Tulp voor winnende bollenschuur

Sassenheim, bollenschuur Molenstraat. Foto PR

Sassenheim De Zwarte Tulpprijs 2009 is uitgereikt aan de heer en mevrouw Van Nieuwkoop, omdat zij de voormalige bollenschuur aan de Molenstraat 4 in Sassenheim hebben gerestaureerd en een nieuwe bestemming hebben gegeven. Wethouder G. van der Meer van de gemeente Teylingen overhandigde de prijs op 9 december aan de trotse eigenaar. De prijs wordt jaarlijks uitgereikt in het kader van het Project Behoud en Herbestemming Bollenergoed. Het is de zevende keer dat de Zwarte Tulpprijs is uitgereikt. De bekroonde bollenschuur is in 1912 gebouwd als 'bollenhuis' door de firma Ant. Van Duin. Het pand is daarna onder anderen in bezit

geweest van bloembollenkweker Van Reisen en van transportbedrijf De Boer. In 1990 werd de schuur verkocht aan Lijndert van Nieuwkoop, die het pand jarenlang als opslagruimte voor zijn winkel gebruikte. Van Nieuwkoop besloot de bollenschuur te restaureren.

De bollenschuur is zoveel mogelijk in de oorspronkelijke staat gehouden; de originele balken en ventilatiedeuren zitten er nog in. In het pand zijn nu vier appartementen ondergebracht. Op deze wijze heeft de bollenschuur een nieuwe bestemming gekregen en is behoud van dit agrarisch-industrieel erfgoed voor de toekomst gewaarborgd.

Helmond, kraanbaan.

Noord-Brabant

Transportmonument

Helmond Aan de Kanaaldijk Oostzijde in het centrum van Helmond staat een bijzonder transportmonument: een kraanbaan met een ijzeren hijskraan. De kraanbaan werd in 1928 gebouwd door de bekende machinefabriek Thole uit Enschede en werd gebruikt voor het transport van zand en grind uit binnenvaartschepen die hier aanlegden. De kraan is sinds enige tijd buiten bedrijf en is eigendom van de firma Slits. De kraan, een gemeentelijk monument, verkeert in slechte staat, de ijzeren constructie is door roest aangetast. Inmiddels is de hijskraan van het onderstuk verwijderd en op de kade geplaatst. De lokale Monumenten Werkgroep Helmond wil de unieke kraanbaan, enig in zijn soort in Nederland, behouden en restaureren. Helaas staat de kraan op een locatie waar de gemeente Helmond een nieuwe woonwijk heeft gepland. Mogelijk zou een oplossing zijn de kraan te verplaatsen naar een andere plek langs de Zuid-Willemsvaart.

Zeeland

Dok van Perry keert terug

Vlissingen In het stadshart van Vlissingen ligt het terrein van de voormalige scheepswerf De Schelde. Na het vertrek van de werf naar een nieuw bedrijfsterrein buiten de stad ligt het gebied er onttakeld bij. Voor de oude werf is een ambitieus stedenbouwkundig plan ontwikkeld door het bureau VHP. Het plan behelst onder meer het terugbrengen van stedelijke

bebouwing in de vorm van woningen en appartementen. Door de vele uitbreidingen van de scheepswerf is in de loop der jaren een deel van de oude binnenstad verdwenen. Dieptepunt in deze ontwikkeling was de sloop van het Van Dishoeckhuis, een 18de eeuwse patriciërswooning die om plaats te maken voor een uitbreiding van de werf werd gesloopt.

Het van Dishoeckhuis was lange tijd in gebruik als stadhuis van Vlissingen. Bouwdelen van het Van Dishoeckhuis zijn bewaard gebleven en zullen weer terugkeren in het straatbeeld als integraal deel van de nieuw te bouwen woningen. Een belangrijk onderdeel van de reconstructie van het stadsdeel is het weer opengraven en restaureren van het oudste droogdok van ons land, het Dok van Perry, ook wel het 'oude dok' genaamd. Het droogdok werd gebouwd in 1705 naar een ontwerp uit 1695 van de Engelsman Perry.

Het droogdok werd gebruikt voor het onderhoud van marineschepen. In de jaren zeventig van de vorige eeuw werd het volgestort met zand om plaats te maken voor de nieuwbouw van een werfloods. Na de sloop van deze loods is de renovatie van het droogdok gestart. Het dok zal in de loop van dit jaar weer in de oude glorie hersteld zijn en een markant waterbouwkundig element vormen te midden van de gereconstrueerde stadswoningen. Voor het herstel van het droogdok, een rijksmonument, heeft Vlissingen een Europese subsidie ontvangen van € 500.000. De subsidie is verstrekt in het kader van het project Revitalisering Oude Industriehavens.

Vlissingen, dok van Perry Foto archief KSG

Literatuur

M.E.Hummelen: *DRU-fabriek; droom in bedrijf.* Hoog-Keppel, Boekschap, 2009. 96 blz., ill. ISBN 978-94-90357-01-6. Prijs: € 24,95.

Op 24 oktober 2009 opende koningin Beatrix het gerenoveerde fabriekscomplex van de voormalige DRU-fabrieken in Ulft. Ter gelegenheid hiervan werd het eerste exemplaar aan de koningin uitgereikt van het boek 'DRU; droom van een fabriek'. In deze publicatie wordt de transformatie van een oud fabriekscomplex tot modern cultureel centrum beschreven. De DRU-fabriek is een van de oudste ondernemingen van ons land. Het bedrijf startte in 1754 als ijzergieterij, aangedreven met waterkracht uit de rivier de Oude IJssel. Het bedrijf werd in 1774 overgenomen door burgemeester Diepenbroek en apotheker Reigers, en groeide uit tot een groot metaalbedrijf onder de naam

Jos Lammer en Matt Dings: *Het nieuwe leven van Strijp.* Eindhoven, Uitgeverij Per Se, 2009. 128 blz., ill., bijlage: plattegrond met alle industriële gebouwen van Strijp S. ISBN 978-90814449--1-0. Prijs: € 37..

De grote Eindhovense fabriekswijk Strijp S ondergaat de laatste jaren een transformatie van industriegebied naar een moderne stadswijk, waar duizenden mensen zullen werken, wonen en hun vrije tijd doorbrengen. Een intrigerend gebied met imponerende industriële monumenten, gebouwd in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw voor het Philips-concern. Belangrijke industriële parels in deze unieke fabriekswijk zijn onder meer het Klokgebouw, het Veemgebouw en de Hoge Rug, een langgerekt in

beton opgetrokken fabriekscomplex dat is ontworpen door architect Dirk Roosenburg. Deze imponerende fabrieksgebouwen vertonen grote overeenkomst qua stijl en type met de bekende Lichttoren en de Witte Dame aan de Emmasingel, bedrijfspanden van Philips die al in een eerder stadium zijn gerenoveerd tot cultuurcentrum en centrale bibliotheek. Het aansluitende gebied van Strijp S is sinds 2004 volop in ontwikkeling, waarbij de industriële monumenten een nieuwe functie krijgen en worden gecombineerd met eigentijdse nieuwbouw, met de nadruk op moderne design en eigentijdse cultuur. Fotojournalist Jos Lammers en verslaggever Matt Dings volgden de eerste wervelende jaren van het stadsdeel in ontwikkeling.

Vanaf de start van de werkzaamheden legden beide Eindhovenaars vast hoe het immense industrieterrein wordt omgebouwd tot een modern stadshart. Rond 2020 zullen duizenden Eindhovenaars in het vernieuwde Strijp S wonen, werken en er hun vrije tijd doorbrengen. In negen hoofdstukken met kleurenopnamen passeert een lange stoet kunstenaars, sporters, ontwerpers, bouwvakkers, klimmers,

filmmakers, theatermakers en feestvierders: zij zijn de gasten en nieuwe gebruikers van Strijp S. Het boek begint met een weergave van de vele plannen en experimenten die de afgelopen jaren door architecten en stedenbouwkundigen zijn ontwikkeld voor het gebied. Daarnaast geven acht waarnemers en betrokkenen in beknopte interviews hun kijk op veranderend Strijp S.

Het oblong formaat boek is opvallend vormgegeven, de prachtige kleurenopnamen zijn van hoge kwaliteit. Het accent ligt op de fotografie van de mensen die in het complex een rol spelen van bewoner, feestvierder, kunstenaar en theatermaker, waardoor het boek een sterk artistiek gehalte heeft. Voor de liefhebber van industriële architectuur biedt het boek echter een bescheiden bijdrage. Daarvoor kan men beter terecht bij het in 2002 uitgegeven fotoboek 'Complex Strijp S/T/R', van fotograaf Norbert van Onna, een voor Nederlandse begrippen zeldzaam hoogtepunt in hedendaagse industriefotografie.

bibliotheek, een popcentrum, een theater, een kunstgalerie, oefenruimtes en een café gerealiseerd.

In het boek wordt het renovatieproces helder beschreven. In een inleidend hoofdstuk komt de geschiedenis van de fabriek aan bod, met historische foto's uit het begin van de twintigste eeuw. In het tweede deel van het boek worden de nu gerenoveerde fabrieksgebouwen in beeld gebracht, met aandacht voor het exterieur en het interieur.

De tekst wordt afgewisseld met een groot aantal prachtige kleurenopnamen van hoge kwaliteit. Het boek geeft een zeer compleet beeld van een van de meest grootschalige voorbeelden van herbestemming van fabriekscomplexen in Nederland. De laatste jaren verschijnen veel boekwerken naar aanleiding van gerealiseerde herbestemmingprojecten van industrieel erfgoed, het DRU-boek is een absolute aanwinst binnen dit genre.

Colofon Industria in Heemschut

Industria is de nieuwsbrief van de Stichting Federatie Industrieel Erfgoed Nederland (FIEN). FIEN zet zich sinds 1984 in voor het behoud van industrieel erfgoed in Nederland. Bij FIEN zijn 65 lokale en regionale stichtingen en verenigingen aangesloten.

Website
www.industrieel-erfgoed.nl

Redactieadres Industria
Redactie Industria
p/a Marcel Overbeek
Noteboomstraat 61
8021 WR Zwolle

Mailadres
industria@industrieel-erfgoed.nl